

Til deltagerne på kulturministerens
folkeoplysningskonference
(DUF, DFS, idrættens organisationer, KL, Ministeriet for Børn,
Ligestilling, Integration og Sociale Forhold og VIFO)

Kulturministeriet
Nybrogade 2
1203 København K

Tel : 33 92 33 70
Fax : 33 91 33 88
E-mail : kum@kum.dk
Web : www.kum.dk

4. juni 2014

Kort høring af udkast til national vision for folkeoplysningen

På kulturministerens folkeoplysningskonference den 25. april 2014 lovede kulturministeren at sende det sidste udkast til en vision for folkeoplysningen i høring til deltagerne.

Visionen er nu bearbejdet med udgangspunkt i diskussionerne på konferencen, og kulturministerens udkast til en vision for folkeoplysningen sendes hermed i høring med henblik på de sidste bemærkninger. Kulturministeriet skal bede om eventuelle bemærkninger til udkastet senest den 18. juni 2014, som sendes til anp@kum.dk og jop@kum.dk.

Med venlig hilsen

Anne Mette Risager
fuldmægtig

En national vision for folkeoplysningen i Danmark

Folkeoplysningsbegrebet og folkeoplysningsaktiviteter har lange rødder tilbage i den danske og europæiske historie. Disse forbindelser, som især relaterer sig til 1800-tallets sociale mobilisering i Danmark, vidner om historisk kontinuitet i kraft af nogle særlige idéers sejhed og vedvarende betydning. Sideløbende med det borgerlige-liberale demokrati udvikler Danmark et civilsamfundsbaseret forenings- og organisationsdemokrati. Grundloven stadfæster forsamlingsfriheden og borgerenes ret til dannelse af foreninger, og staten anerkendes disse som repræsentanter for forskellige særinteresser. I den forstand får Danmark et dobbeltdemokrati.

Dermed er folkeoplysningen også et vidnesbyrd om tilstedeværelsen af nogle særlige værdier - og værdier muliggør identitet. Netop derfor er folkeoplysningen både som idé og som en praksis et vigtigt bidrag til at skabe sammenhæng i en ellers hastigt forandrende verden.

Verden står ikke stille, og det gør folkeoplysningen heller ikke. Såvel folkeoplysning som en række folkeoplysningsaktiviteter har med tiden udviklet sig i samspil med de samfundsmæssige forandringer. Denne evne til at holde fast i sine rødder og sin identitet, men alligevel at være tilpasningsdygtig har kendetegnet folkeoplysningen i de sidste hundrede og halvtreds år. Dette skulle gerne fortsætte, men det kræver imidlertid, at vi proaktivt gør mere end blot at tilpasse os. Meget tyder nemlig på, at de igangværende samfundsmæssige forandringsprocesser udfordrer folkeoplysningen mere radikalt end tidligere – præcis fordi en række af vor tids forandringer angriber folkeoplysnings kerneværdier: dannelse, demokratisk læring, beskyttelse af civile og politiske frihedsrettigheder herunder mindretalsbeskyttelse.

Folkeoplysningens kerneværdier har betydning for bl.a. den demokratiske dannelse og demokratiets fortsatte udvikling, hvilket fører det hen til nødvendigheden af at udvikle en ny fremadrettet vision for folkeoplysningen i Danmark – en vision som er forpligtet på fremtiden – men også en vision, der er inspireret af fortiden og forankret i de historisk udviklede erfaringer.

Visionen præsenterer de centrale værdier – de værdier, som er grundlæggende og skal være drivende for fremtidens folkeoplysningsprojekt.

Folkeoplysningsaktørerne forventes at bringe indholdet videre og via det daglige folkeoplysningsarbejde bidrage til, at idéerne og visionen bliver bragt ud i foreninger og kommunerne.

Kerneverdierne – folkeoplysningens svar på de nye samfundsudfordringer

I det følgende præsenteres en fremadrettet vision for folkeoplysningen. Visionen udtrykkes i form af nogle kerneværdier. En realisering af visionen er ensbetydende med, at disse kerneværdier får udbredelse og i et længere perspektiv en gennemgribende betydning, således at disse værdier bidrager til at sætte en ny dagsorden for sam-

fundsdebatten i Danmark. Med andre ord tilstræber folkeoplysningen at leve op til sin egen historiske selvforståelse: Erkende at enhver samfundsdebat handler om værdier, og enhver borger har ret til at ytre sig i denne værdikamp. Denne folkeoplysningsvision må derfor ses som et bidrag i den værdikamp, der foregår i Danmark (og andre steder) i disse år.

- Folkeoplysningens overordnede projekt er at kæmpe for retten til, at mennesker både individuelt og i fællesskab selv kan definere, hvilke samfundsmæssige værdier de tilstræber, hvad de ønsker at kæmpe for, samt hvilke værdier der muliggør, at de kan realisere deres forståelse af det gode liv. Folkeoplysningsprojektet forstår ordet 'værdi' som en kamplads, hvor der i disse år foregår en heftig strid om at definere, hvad værdi betyder, herunder hvilke værdier, borgerne bør tilstræbe.
- Folkeoplysningen skal bidrage til den igangværende værdikamp ved at kæmpe for en bredere forståelse af værdibegrebet, således at værdi ikke kun forstås i økonomiske termer.
- Folkeoplysningsaktiviteter skal skabe rammer for, at mennesker kan mødes og indgå i en ligeværdig samtale. Det er forudsætningen for udviklingen af forpligtende fællesskaber og dermed foreningsaktiviteter, der kan bidrage til befolkningens realisering af det 'gode liv'.
- Folkeoplysningens mål er endvidere at øge borgernes fysiske og psykiske velvære.
- Et centralt aspekt i folkeoplysningstraditionen og i folkeoplysningsprojektet er beskyttelsen af mindretallet og bidraget til, at mindretallet kan forene sig om egne værdier og egne aktiviteter. Folkeoplysningen i Danmark er historisk den bevægelser, der har sat mindretalsbeskyttelse på dagsordenen som en central værdi.
- I lyset af de forandringer det danske demokrati gennemløber i disse år er det folkeoplysningens opgave at bidrage til, at alle borgere udrustes til at styrke kvaliteten ved vores demokrati.
- I forlængelse heraf er det en vigtig del af folkeoplysningsprojektet at motivere og uddanne befolkningen til at bidrage til udvikling af demokratiet.
- Folkeoplysning handler om at gøre passive individer til aktive demokratiske borgere ved hjælp af forpligtende fællesskaber.
- Folkeoplysningen skal bidrage til udviklingen af selvstændige og myndige borgere med evnen og viljen til at gøre en forskel. Dette sker bl.a. ved, at den aktive borger via foreningsarbejde og foreningsdeltagelse øger sit vidensgrundlag og tilstræber at basere sine holdninger på viden og ikke fordomme.

- Folkeoplysningsfeltet forpligter sig på at igangsætte og fastholde en diskussion om, hvorvidt de eksisterende aktiviteter alle tjener og videreudvikler folkeoplysningens sag. Med andre ord forpligter også folkeoplysningens udøvere sig på selvkritisk at vurdere, om organisationsformer, aktiviteter og ressourcer anvendes mest hensigtsmæssigt og i folkeoplysningens ånd.
- I forlængelse heraf er det vigtigt, at folkeoplysningsaktørerne lokalt udvikler et stærkere samarbejde bl.a. i forhold til udbud af aktiviteter. Ressourcebevidsthed er afgørende for folkeoplysningens fortsatte udvikling.
- Folkeoplysningen bør være et vigtigt element i kampen for at forhindre Danmarks skævvridning. Lokale folkeoplysningsaktører kan være afgørende for at mobilisere lokalsamfundet og skabe aktiviteter, der fastholder og udvikler lokalområder og landdistrikter.
- De mange teknologiske forandringsprocesser udfordrer folkeoplysningen på en række niveauer, og denne udfordring må folkeoplysningen tage op. Eksempelvis udfordrer de sociale medier store dele af folkeoplysningens traditionelle organisations- og fællesskabsformer. Et andet eksempel angår Danmarks stigende digitalisering, som kan være udfordrende for mange mindre foreninger. Et yderligere eksempel er nye teknologiers potentiale til at medføre, at velstand og produktivitet kan udvikles med mindre arbejde i et 20-30 årigt perspektiv. Det kan betyde, at forenings-Danmark vil skulle bære et større samfundsmæssigt ansvar, hvis befolkningen vælger at støtte op om flere folkeoplysningsaktiviteter.
- Folkeoplysningsprojektet må være sig selv bevidst om, hvilken betydning folkeoplysningen har haft og stadig har for udviklingen af dansk identitet. Omdrejningspunktet for den danske identitet set i et folkeoplysningsperspektiv er særlige danske demokratitraditioner, som vi bør være stolte af. Samtidigt skal vi erkende, at dansk identitet som et livsfundament vokser ud af Danmarks forankring i Europa og den europæiske kulturarv. Derfor er det vigtigt, at folkeoplysningsprojektet er udad skuende og ikke ekskluderende. Vi er europæiske borgere både i juridisk og kulturel forstand.
- Folkeoplysningen understøtter, at vi som danske demokratiske statsborgere og med vores danske identitet kender vores styrke og begrænsning. Et lokalt dansk folkeoplysningsprojekt kan ikke løse globale problemer, og derfor må folkeoplysningen bidrage til, at vi også tænker os som verdensborgere, der søger globale løsninger.